

Hunyadi Mátyás királlyá választása

Nemcsak apjának, Hunyadi Jánosnak a törökök elleni hadviselésben szerzett érdemei vezettek el Mátyás királlyá választáshoz, hanem saját érdemei is: fiatal kora ellenére rendkívül művelt és sokoldalú egyéniség volt.

Hunyadi Mátyás: fametszet Thuróczy János krónikájában (1488)

(folytatás a 26. lapszá munkból)

Hunyadi Mátyás – Hunyadi János második fiaként – 1443. február 23-án született Kolozsváron. Apja gondos nevelésben részesítette: már kisgyermekként megtanult írni, olvasni, és kortársainak visszaemlékezései szerint olyan jól tudott latinul, hogy bizalmas tárgyalásokon ifjúként számos esetben tolmácsolta édesapjának. Nevelője a kor kiváló műveltségű tudósa, Vitéz János nagyváradi püspök volt.

Az ifjú Mátyás édesapja, Hunyadi János mellett a törökök elleni harcban ismerkedett meg a hadviselés és a diplomácia tudományával. A kor szokásai szerint lovagi nevelést kapott, és 1454-ben apja ültette lovaggá. 1455-ben a tizenkét éves ifjú már főlegény volt, apja ugyanis megegyezett politikai riválisával, Cillei Ulrik-

kal arról, hogy gyermekeiket összeházasítsák. A szokásnak megfelelően az ifjú Cillei Erzsébet leendő férje családjához költözött, ugyanakkor Mátyás a királyi udvarba került kamarásnak.

A kortárs ifjak példaképe

1492-ben jelent meg egy észak-italiai nemes, Jacopo da Porzia könyve az úri ifjak neveléséről. A gyermekek nemes nevelése címmel. Ebben a könyvben található egy részlet arról, hogy Mátyás király lehetne a példaképe minden itáliai ifjúnak, mert a korszerű világi nevelés eszményeinek megtestesítője: élvezni és értékelni tudja a művészeti alkotások szépségét, ért a tudományokhoz, nem a praktikus haszon kedvéért, hanem a szellemi gyönyörűségért; pártfogója, ösztönzője a tudósoknak, íróknak, költőknek

és művészeknek. Ismeri a Bibliát és a legjelentősebb egyházatyák műveit; élvezi a táncot, a párviadalt, a vadászatot, a sportot; edzett katona, jó hadvezér; élvezni tudja a játékot, a baráti együttlétet, a társasági életet és a természet változatos szépségeit.

1458. január 24-én választották Mátyást Magyarország királyává. Az országgyűlés a fiatal király mellé nagybátyját, Szilágyi Mihályt tette meg kormányzóknak.

„Valóban csodálatos, hogy ez a király egymagában minden vállalkozását mindig kedvező csilglatat jegyében vitte végbe. A vad törökkel is oly sokszor harcba bocsátkozott, és oly sok győzelemmel tért vissza e küzdelmekből olyannyira, hogy ha valaki ezek sorát meg akarná írni, bizony tet-

teinek hatalmas kötetét tölthetné meg, amelyben a megörökítés során Sallustiusnak, a történetírók fejedelmének tömör és elegáns stílusára, vagy pedig Titus Livius színes és ékes modorára lenne szükség” – olvasható az itáliai szerző könyvében.

Királyválasztás a Duna jegén

V. László halálhírére az ország-nagyk 1458. január elejére királyválasztó országgyűlést hirdettek Budára. Legtöbben a csehek példáját emlegették, a cseh királyválasztás ugyanis a magyar uralkodóválasztást is befolyásolta. Rövidesen Hunyadi Mátyás nevéből volt hangos az ország, és félelmetesen megerősödött a Hunyadi párt. Vitéz János váradi püspök Szi lágyi Mihály nevében Prágába utazott Mátyás hazahozatalára: az ifjú Hunyadi akkor a prágai fogságban sínylődött. 1458. januárjában a két tábor megegyezett: Garai László nádor ígéretet tett Mátyás királlyá választására, Szilágyi Erzsébet, Mátyás anyja és Vitéz János váradi püspök pedig megígérték, hogy nem állnak boszszút Hunyadi László kivégzéseért. A Szi lágyi család tagjai – Erzsébet és Mihály – egyezséget kötöttek Szegeden a náddal, Garai Lászlóval, aki szintén részt vett Hunyadi László halálának ítéletének kihirdetésében. Az egyezés szerint a nádor leányát Mátyáshoz adták volna feleségül, hogy így elejét vehessék bármilyen bosszúnak. A megegyezésre azért is volt szükség, mert 1458. januárjában összeült a királyválasztó országgyűlés. Szilágyi Mihály Szegedről tizenötezer fegyveressel Pestre indult a királyválasztó országgyűlésre. A nemes-ség – amelynek zöme a Hunyadi család és Szilágyi Mihály híveiből került ki – fegyveresen gyűlt össze, hogy mindenki láthassa, milyen erő áll Mátyás mögött.

A krónikások szerint Hunyadi Mátyás nagybátyja így szólt a vár felé igyekvő tömeghez: „nem azért jöttem fegyvereseimmel, hogy erőszakot alkalmazzak, hanem hogy a szabad választást biztosítsam. Emlékezzetek, urak, Hunyadi János nagy érdemeire! Most van alkalmatok, hogy megdicsőítsétek az ő emlékezetét! Ne engedjétek, hogy ne magyar fejre kerüljön ezentúl a korona! En pedig az ifjú Mátyás és édesanyja nevében akár okiratban vállalom, hogy a leendő király a Hunyadiak volt ellenségein bosz-

tól sokat szenvedő köznemesség seregesen vonult a Duna jegére a vár alá, hogy királlyá kiáltssa ki Mátyást. Egy kortárs a következő szavakkal mutatta be az 1458. január 15-i budai eseményt: „előbe mentek a főpapok, főurak, nemesek és a város bírja az egész tanács-csal, valamint az összes papi testület ünnepi pompával (...) Kiáradt az egész nép is, hogy nagy ujjongással és hangos kiáltozással fogadja a várva-várt új királyt. Még a zsidók is előbe igyekeztek!”

A kortárs Thuróczy János krónikájában így öröközte meg az eseményt: „még folyik az ünnepélyes választás, még el sem jutott a néphez a híre, és a pesti templomokban máris ünnepi éneklésbe kezdenek, hálaénekeket zengnek Istennek az annyira óhajtott választásért. Mikor pedig a választás a köznép tudomására jutott, az egész magyar nép ujjongott örömeiben, örvendezett a templomok mindenütt megszólaló harangjai zúgásának.”

Igy választották meg 1458. január 24-én Hunyadi Mátyást Magyarország királyává. Az országgyűlés az alig tizenöt esztendőös király mellé nagybátyját, Szilágyi Mihályt tette meg kormányzóknak.

Királyi önrendelkezés a székelyeknek és szászoknak

Hunyadi Mátyást a hollós családi címeréről Corvinnak nevezték. Az ifjú király hamarosan bebizonyította: nemcsak apja érdemei, hanem saját képességei is méltóvá teszik a koronára. Megkoronázni csak 1464-ben lehetett, amikor III. Ferdinánd német-római császár visszaszolgáltatta a Szent Koronát, amelyet még 1440-ben Albert király özvegyének felbujtására egyik udvarhölgye Visegrádról ellopta, majd a kisded V. László megkoronázását követően kivitte az országból.

Már uralkodásának első hónapjaiban senkinek sem lehettek kétségei afelől, hogy erélyes embert választottak Magyarország trónjára, aki nem hagy idegen érdekeket érvényesíteni. Bár reneszánsz uralkodónak tekinthetjük, mégis távol állt tőle a korabeli olaszos álnokság. Tevékenységét a magyar nemes lovagi szelleme, és a népies hazafiság hatotta át. Területi autonómiát biztosított az erős összetartozási tudattal rendelkező székelyeknek, szászoknak, a kunoknak és a jászoknak. Szuggesztív egyénisége nem igen tűrt ellenvéleményt. Rendiségen alapuló, de abszolút monarchiát akart megvalósítani. Uralni akarta Kelet-Közép-Európát abban a reményben, hogy annak haderejét a törökök ellen fordíthatja. Elgondolásának a szolgálatába állította az új, a hozzá hű arisztokrácia réteget, a tőlük mégis függetlenített hivatali jellegű kormányzatot. Létrehozta Európa első állandó hadseregét, a híres Fekete sereget.

(folytatjuk)

DR. GARDA DEZSŐ